

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET MIKLIĆ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 41023/19)

PRESUDA

Članak 5. stavak 1. • Osobe s duševnim smetnjama • Nezakonito produženje podnositeljeva prisilnog smještaja u psihijatrijskoj ustanovi nakon njegove osude za kaznena djela koja je počinio u stanju nebrojivosti • Postupak za ocjenu njegova duševnog stanja nije bio u skladu s odredbama domaćeg prava i nije se temeljio na objektivnom i nedavnom medicinskom vještačenju • Nedostavljanje podnositelju podnesaka psihijatrijske bolnice prije ročišta

STRASBOURG

7. travnja 2022.

KONAČNA

7. srpnja 2022.

Presuda je postala konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Miklić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Marko Bošnjak, *predsjednik*,

Péter Paczolay,

Krzysztof Wojtyczek,

Alena Poláčková,

Erik Wennerström,

Raffaele Sabato,

Davor Derenčinović, *suci*,

i Renata Degener, *tajnica Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 41023/19) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin g. Luka Miklić („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 29. srpnja 2019.;

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”) obavijesti o zahtjevu; očitovanja stranaka;

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 15. ožujka 2022. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

1. Predmet se odnosi na prisilni smještaj podnositelja zahtjeva u psihijatrijskoj ustanovi nakon osude za kaznena djela nametljivog ponašanja i prijetnje, za koja je utvrđeno da ih je počinio u stanju nebrojivosti. Podnositelj zahtjeva prigovara da je produženje njegova prisilnog smještaja u psihijatrijskoj ustanovi bilo nezakonito jer u njegovu predmetu nije bilo određeno novo vještačenje. Prigovara i da mu prije rasprave u njegovu predmetu nisu dostavljeni pisani prijedlog i obrazloženo mišljenje psihijatrijske bolnice.

ČINJENICE

2. Podnositelj zahtjeva rođen je 1999. godine i živi u Dramlju. Zastupala ga je gđa I. Dedić, odvjetnica iz Rijeke.

3. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

4. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

I. OSUDA PODNOSITELJA ZAHTJEVA

5. Godine 2015. izvjesna D.R., koja je tada bila maloljetna, podnijela je kaznenu prijavu protiv podnositelja, tada također maloljetnika, navodeći da ju je od 2013. godine uporno pratio, uznemiravao i uhodio pokušavajući s

njom uspostaviti neželjeni kontakt. Navela je da joj se podnositelj zahtjeva u mnogo navrata obraćao uvredljivim riječima seksualne konotacije. U nekoliko ju je navrata fizički napao i hvatao za spolne organe.

6. Dana 6. rujna 2016. i majka D.R. podnijela je kaznenu prijavu protiv podnositelja zahtjeva navodeći da je tijekom ljeta 2016. godine podnositelj često posjećivao četvrt u kojoj žive, da ih je često nazivao i spominjao određene detalje iz kojih je bilo jasno da ih već neko vrijeme uhodi. Podnositelj je i slao uznemirujuće poruke na Facebooku s raznih profila.

7. Dana 19. rujna 2016. policija je obavijestila Općinsko državno odvjetništvo u Rijeci da je i maloljetna L.L. podnijela kaznenu prijavu protiv podnositelja navodeći da joj je slao prijeteće poruke na Facebooku jer je odbila razgovarati s njim o D.R.

8. Tijekom kaznenog postupka protiv podnositelja zahtjeva koji je uslijedio, dana 7. prosinca 2016. psihijatrica D.P. i psihologinja D.B. dostavile su nalaz i mišljenje, u kojima je navedeno da podnositelj boluje od paranoidne shizofrenije, poremećaja ponašanja i duševnog poremećaja pogoršanog uzimanjem droga ili drugih štetnih tvari. U vrijeme počinjenja kaznenih djela (*tempore criminis*) bio je u stanju neubrojivosti i nije mogao shvatiti značenje vlastitih postupaka ni njima upravljati. Nalaz i mišljenje temeljili su se na uvidu u spis, medicinskoj dokumentaciji i osobnom pregledu podnositelja.

9. Dana 12. siječnja 2017. D.P. je dostavila dopunu nalaza i mišljenja u kojoj je navela da je podnositeljeva raspravna sposobnost smanjena te je preporučila da sud angažira psihologa koji će razjašnjavati pitanja koja mu budu postavljena tijekom sudskih ročišta. Nadalje, D.P. je navela da bi podnositelj mogao predstavljati opasnost za okolinu zbog nepredvidljivosti svojeg ponašanja, s obzirom na to da je pod utjecajem psihopatoloških doživljaja.

10. Dana 13. lipnja 2017. Općinski sud u Rijeci utvrdio je da je podnositelj zahtjeva, kao maloljetnik, počinio dva kaznena djela nametljivog ponašanja i jedno kazneno djelo prijetnje, u stanju neubrojivosti. Pozivajući se na psihijatrijska i psihološka vještačenja provedena tijekom kaznenog postupka, sud je odlučio da je podnositelja potrebno smjestiti u psihijatrijsku bolnicu na razdoblje od šest mjeseci.

11. Dana 18. kolovoza 2017. drugostupanjski sud je odbio žalbu podnositelja zahtjeva protiv prvostupanjske presude.

II. PRISILNI SMJEŠTAJ PODNOSITELJA ZAHTJEVA

12. Dana 15. rujna 2017. Županijski sud u Rijeci pokrenuo je postupak prisilnog smještaja podnositelja zahtjeva u Psihijatrijsku bolnicu Rab (dalje u tekstu: „bolnica u Rabu”) na razdoblje od šest mjeseci na temelju pravomoćne presude Općinskog suda u Rijeci (vidi stavak 10 ove presude).

13. Dana 4. listopada 2017. podnositelj je dobrovoljno došao u bolnicu u Rabu u pratnji svog oca i prijavio se na psihijatrijsko liječenje.

14. Istovremeno, odvjetnica podnositelja zahtjeva podnijela je žalbu protiv rješenja o njegovu prisilnom smještaju osporavajući mišljenje vještakinje D.P. o njegovoj neubrojivosti dano pred kaznenim sudom (vidi stavke 8 i 9 ove presude). Dana 31. listopada 2017. Županijski sud u Rijeci odbio je podnositeljevu žalbu.

15. Dana 9. veljače 2018. bolnica u Rabu podnijela je Županijskom sudu u Rijeci prijedlog, koji je potpisala dr. V.T., za određivanje ambulantnog liječenja podnositelja imajući u vidu da je: i) podnositelj redovito primao zaštitnu antipsihotičnu terapiju, ii) bolničko liječenje nije davalo zadovoljavajuće rezultate, iii) njegovi roditelji bili su upoznati s cjelokupnom situacijom i iv) preuzeli su potpunu brigu o terapiji podnositelja, te v) radi završetka srednjoškolskog obrazovanja. U prijedlogu je Psihijatrijska bolnica Rab navela i da ne može u potpunosti isključiti mogućnost da podnositelj i dalje predstavlja opasnost za sebe i za okolinu.

16. Dana 14. veljače 2018. Županijski sud u Rijeci odredio je provođenje psihijatrijskog vještačenja duševnog stanja podnositelja po dr. K.R., koja nije bila zaposlenica bolnice u Rabu, u svrhu donošenja odluke o prijedlogu zamjene prisilnog smještaja liječenjem na slobodi.

17. Dana 25. veljače 2018. K.R. je dostavila nalaz i mišljenje koje je temeljila na spisu predmeta, medicinskoj dokumentaciji i pregledu podnositelja. Zaključila je da trenutačno ne nalazi paranoidnu shizofreniju, koja je, ako je postojala u vrijeme počinjenja kaznenih djela, pod djelovanjem lijekova postigla remisiju. Prema njezinu mišljenju, podnositelj je bolovao od poremećaja osobnosti i imao je naglašen agresivni potencijal koji se može manifestirati u potencijalno frustracijskim okolnostima. Nije mogla isključiti opasnost koju podnositelj predstavlja za okolinu te je stoga smatrala da je nužno nastaviti njegovo liječenje u psihijatrijskoj ustanovi.

18. Dana 28. veljače 2018. Županijski sud u Rijeci održao je ročište u prostorijama bolnice u Rabu s kojeg je javnost bila isključena, u nazočnosti podnositelja zahtjeva, njegove odvjetnice, voditeljice Odjela za forenzičku psihijatriju bolnice u Rabu V.Š.J., i vještakinje K.R. K.R. je ostala pri svojim zaključcima i objasnila da se podnositelj zahtjeva nije mogao izliječiti tijekom tako kratkog razdoblja hospitalizacije. Stoga se nije suglasila s prijedlogom za izvanbolničkim liječenjem jer nije mogla isključiti opasnost koju podnositelj predstavlja za sebe i za okolinu.

19. Posljedično, Županijski sud u Rijeci produžio je podnositelju prisilni smještaj za još jednu godinu, do 4. ožujka 2019.

20. U svibnju 2018. podnositelj je otpušten na svoj prvi terapijski izlazak, tijekom kojeg je ponovno posjetio prebivalište D.R., unatoč jasnim uputama da to ne čini.

21. Povodom žalbe podnositelja zahtjeva protiv gore navedenog rješenja o produženju njegova prisilnog smještaja, dana 27. lipnja 2018.

izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Rijeci ukinulo je prvostupanjsko rješenje te je vratilo predmet na ponovno odlučivanje s uputom određivanja dodatnog vještačenja ili, prema potrebi, provođenja novog vještačenja. Smatralo je da iz vještačenja K.R. nije jasno proizlazilo boluje li podnositelj i nadalje od iste bolesti koja je dovela do počinjenja kaznenih djela.

22. Dana 19. srpnja 2018. Županijski sud u Rijeci održao je ročište iz kojeg je javnost bila isključena u nazočnosti podnositelja zahtjeva, njegove odvjetnice, liječnice bolnice u Rabu V.T. i vještakinje D.P., koja nije bila zaposlena u bolnici u Rabu. V.T. je promijenila prvotnu preporuku bolnice za izvanbolničkim liječenjem i predložila je daljnji prisilni smještaj podnositelja zahtjeva s obzirom na to da njegov prvi terapijski izlazak u svibnju 2018. nije bio uspješan (vidi stavak 20 ove presude).

23. Nakon što je obavila razgovor s podnositeljem, vještakinja D.P. objasnila je da je njezin tim liječio podnositelja od 2013. godine s dijagnozom akutnog psihotičnog poremećaja. S obzirom na sve objektivne parametre, podnositelju je dijagnosticirana paranoidna shizofrenija uzrokovana uzimanjem droga. Bolovao je i od poremećajâ ponašanja dužeg trajanja. Prema njezinu mišljenju, podnositelj je i dalje bio projektivan do paranoidnosti u odnosu na D.R. i njezinu majku te nije imao uvid u svoje stanje. Predložila je prisilni smještaj u bolnici u trajanju od godinu dana jer je to razdoblje bilo potrebno da se ispravi njegovo ponašanje.

24. Odvjetnica podnositelja zahtjeva zatražila je od suda da odredi novo psihijatrijsko vještačenje. Njezin je zahtjev odbijen uz obrazloženje da je sud već pribavio nalaz i mišljenje D.P., koja nije bila zaposlena u bolnici u Rabu.

25. Istoga dana, Županijski sud u Rijeci podnositelju je produžio prisilni smještaj do 4. ožujka 2019. S obzirom da je i dalje postojala vjerojatnost da bi podnositelj, zbog težih duševnih smetnji, mogao počiniti nova kaznena djela, bilo je potrebno bolničko liječenje radi uklanjanja te opasnosti.

26. Dana 5. rujna 2018. izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu prihvatilo je žalbu podnositelja zahtjeva protiv prvostupanjskog rješenja od 19. srpnja 2018. te je vratilo predmet na ponovno ispitivanje. Smatralo je da je mišljenje vještakinje K.R. bilo zanemareno u novom postupku i uputilo je prvostupanjski sud da ponovno ispita nalaze i mišljenja K.R. i D.P. te da, prema potrebi, odredi provođenje novog psihijatrijskog vještačenja podnositeljeva stanja.

27. Na ročištu održanom 22. listopada 2018. Županijski sud u Rijeci saslušao je V.T. i vještakinje D.P. i K.R. Vještakinja D.P. ostala je pri mišljenju da je potreban daljnji prisilni smještaj podnositelja zahtjeva s obzirom na to da je bio opsjednut žrtvom u domeni sumanutosti, od čega ga se prethodnim postupcima još nije uspjelo odmaknuti. Vještakinja K.R. navela je da simptomi podnositelja zahtjeva jasno ukazuju na disocijalni poremećaj osobnosti. Opasnost koju je predstavljao za sebe i okolinu proizlazila je iz njegove ustrajnosti da postigne svoj cilj te je bilo nužno nastaviti njegovo liječenje u ustanovi zatvorenog tipa. Nije bilo za očekivati

da bi se ambulantnim liječenjem situacije rizičnog ponašanja smanjile ili uklonile. Kao predstavnica bolnice u Rabu, i V.T. je navela da podnositelj zahtjeva pati od disocijalnog poremećaja osobnosti i da bi predstavljao prijetnju za sebe i okolinu ako bi bio otpušten.

28. Na istom ročištu odvjetnica podnositelja zahtjeva podnijela je zahtjev za novo psihijatrijsko vještačenje u Klinici za psihijatriju Vrapče. Taj je zahtjev odbijen uz obrazloženje da su V.T. i dvije vještakinje D.P. i K.R. bile suglasne u pogledu dijagnoze podnositelja zahtjeva i da su zaključile da je potrebno nastaviti njegovo liječenje u ustanovi zatvorenog tipa. Stoga je sud podnositelju produžio prisilni smještaj do 4. ožujka 2019.

29. Podnositeljevu žalbu protiv tog rješenja izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Rijeci odbilo je 19. prosinca 2018. godine.

30. U međuvremenu, dana 8. studenoga 2018. podnositelj zahtjeva predložio je otpuštanje iz psihijatrijske bolnice i nastavak liječenja na slobodi. Svoj prijedlog je temeljio na privatnom vještačenju od strane dr. D.M., koji je preporučio da se razmotri liječenje podnositelja izvan bolnice uz redovito javljanje psihijatru i uključivanje roditelja u taj proces.

31. Dana 31. siječnja 2019. sudac je podnositeljev prijedlog dostavio bolnici u Rabu na očitovanje i zakazao je ročište za 13. veljače 2019.

32. Dana 7. veljače 2019. bolnica u Rabu podnijela je prijedlog za nastavak bolničkog liječenja podnositelja navodeći da još uvijek nije dostigao dostatan stupanj kritičnosti u odnosu na svoje stanje i počinjena kaznena djela. Opasnost koju je predstavljao za okolinu proizlazila je iz poremećene strukture i dinamike ličnosti, bio je nekritičan i imao je nedostatan uvid u svoje stanje, samo je formalno verbalizirao kajanje, a nije poštovao pravila bolnice, imao je nizak prag tolerancije na frustracije i agresivno je reagirao na opomene. Taj podnesak nije dostavljen podnositelju zahtjeva.

33. Dana 8. veljače 2019. bolnica u Rabu dostavila je pisano očitovanje o podnositeljevu prijedlogu za izvanbolničko liječenje. Bolnica je opovrgnula određene navode sadržane u nalazu i mišljenju D.M.-a pozivajući se na relevantnu medicinsku teoriju i praksu. Nadalje je navela da je proces resocijalizacije podnositelja zahtjeva započeo njegovim drugim terapijskim izlaskom početkom 2019. Međutim, podnositelj još nije dosegao razinu potrebnu za ambulantno liječenje. Dok je vještak D.M. isključio podnositeljevo nasilno ponašanje, svi psihološki testovi potvrdili su njegovu agresivnost, a nedavno je bio započeo fizički sukob s drugim pacijentom. Taj podnesak nije dostavljen podnositelju zahtjeva.

34. Na ročištu održanom 13. veljače 2019. Županijski sud u Rijeci dostavio je podnositeljevoj odvjetnici pisano očitovanje bolnice u Rabu o njegovu prijedlogu za otpust, kao i protuprijedlog bolnice za nastavak njegova bolničkog liječenja (vidi stavke 32 i 33 ove presude). Sud je započeo ročište čitanjem podnositeljeva prijedloga za otpust, kao i prijedloga bolnice u Rabu za nastavak njegova prisilnog smještaja u psihijatrijskoj ustanovi. U ime bolnice u Rabu dr. V.T. tvrdila je da je nužno nastaviti liječenje

podnositelja zahtjeva u bolnici kako bi se uklonila opasnost od počinjenja novih kaznenih djela jer je on još uvijek bio fokusiran na žrtvu. Prema navodima terapeuta podnositelja zahtjeva, nije bilo odgovarajućeg odgovora na terapijske aktivnosti, a nastavilo se vulgarno i neprimjereno ponašanje podnositelja zahtjeva prema članovima i terapeutima. Podnositeljeva odvjetnica osporila je prijedlog bolnice navodeći da ga je primila tek na tom ročištu i ističući da se prijedlog podnositelja zahtjeva za ambulantnim liječenjem temeljio na neovisnom vještačenju D.M.-a, kojega bi trebalo saslušati na sudu, te je ponovila svoj zahtjev za određivanje novog vještačenja.

35. Na istom ročištu Županijski sud u Rijeci produžio je podnositelju prisilni smještaj do 4. ožujka 2020. te je odbio njegov prijedlog za ambulantnim liječenjem. Sud je utvrdio da podnositelj i dalje boluje od težeg duševnog poremećaja (disocijalni poremećaj ličnosti) i da iz tijeka liječenja proizlazi da je i dalje fokusiran na žrtvu i ima nedostatan uvid u svoje stanje. Opasnost za okolinu još uvijek se nije mogla isključiti pa nije bilo za očekivati da bi se u njegovu trenutačnom stanju rizici mogli smanjiti ili ukloniti ambulantnim liječenjem. Sud je odbio zahtjev podnositelja za provođenje novog vještačenja smatrajući da postojanje pretpostavki za nastavak njegova prisilnog smještaja nije bilo dovedeno u pitanje.

36. Dana 24. travnja 2019. izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Rijeci odbilo je podnositeljevu žalbu protiv rješenja prvostupanjskog suda. Kada je riječ o njegovu prigovoru da je prvostupanjski sud trebao odrediti provođenje novog vještačenja, istaknulo je da je podnositelj zahtjeva prethodno bio podvrgnut vještačenju od strane K.R. i D.P. tijekom liječenja u bolnici u Rabu. Obje vještakinje bile su suglasne u pogledu dijagnoze podnositelja zahtjeva, kao i u pogledu potrebe za nastavkom njegova prisilnog smještaja.

37. Podnositelj je zatim podnio ustavnu tužbu tvrdeći da su mu povrijeđena prava na pošteno suđenje, jednakost svih pred zakonom i da mu je nerazmjerno ograničena sloboda jer domaći sudovi nisu propisno razmotrili zamjenu prisilnog smještaja blažom mjerom niti su odredili novo vještačenje.

38. Dana 2. srpnja 2019. Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je podnositeljevu ustavnu tužbu kao neosnovanu.

III. NAKNADNI DOGAĐAJI

39. Prema navodima Vlade, dana 22. srpnja 2019. podnositelj zahtjeva podnio je novi prijedlog za ambulantnim liječenjem. Županijski sud u Rijeci pribavio je novi nalaz i mišljenje od K.R., koja je zaključila da je došlo do napretka u liječenju podnositelja zahtjeva. Voditeljica Forenzičkog odjela bolnice u Rabu upozorila je da se ambulantno liječenje podnositelja treba odvijati strukturirano i oprezno. U skladu s time, Županijski sud u Rijeci

prihvatio je prijedlog za zamjenu prisilnog smještaja liječenjem na slobodi od 31. siječnja 2020.

40. Tijekom ljeta 2020. podnositelj je ponovno pokušao uspostaviti kontakt s D.R., a njegovo se stanje pogoršalo.

41. Dana 14. srpnja 2020. sud je naložio prisilni smještaj podnositelja zahtjeva na temelju nove preporuke vještakinje K.R. da se liječenje podnositelja nastavi u institucionaliziranim uvjetima s obzirom na to da je do pogoršanja stanja došlo za vrijeme ambulantnog liječenja. Podnositeljev prisilni smještaj nastavljen je u Klinici za psihijatriju Vrapče.

MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

42. Mjerodavna odredba Kaznenog zakona (Narodne novine br. 125/11 s naknadnim izmjenama i dopunama), koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, glasi kako slijedi:

Članak 140. - Nametljivo ponašanje

„(1) Tko ustrajno i kroz dulje vrijeme prati ili uhodi drugu osobu ili s njom nastoji uspostaviti ili uspostavlja neželjeni kontakt ili je na drugi način zastrašuje i time kod nje izazove tjeskobu ili strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.“

43. Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku, Narodne novine br. 52/2008, 76/2009, 80/2011, 91/2012, 143/2012, 56/2013, 145/2013 i 152/2014), na snazi u relevantno vrijeme glase:

Članak 554.

„1. Ako je državni odvjetnik postavio zahtjev iz članka 550. stavka 1. ovog Zakona, a sud nakon provedene rasprave utvrdi da je optuženik u stanju neubrojivosti počinio protupravno djelo te da postoje uvjeti za određivanje prisilnog smještaja optuženika u psihijatrijsku ustanovu ili za njegovo psihijatrijsko liječenje na slobodi prema odredbama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, donijet će presudu kojom se utvrđuje da je optuženik počinio protupravno djelo, da ga je počinio u stanju neubrojivosti, te odrediti prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu ili psihijatrijsko liječenje na slobodi u trajanju šest mjeseci. Presuda sadrži i upozorenje optuženiku da će psihijatrijsko liječenje na slobodi biti zamijenjeno prisilnim smještajem u psihijatrijsku ustanovu ako do dana određenog rješenjem o upućivanju u psihijatrijsku ustanovu ne započne liječenje na slobodi.“

44. Mjerodavne odredbe Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, Narodne novine br. 76/2014) glase:

Članak 13.

„(2) Postupci po odredbama ovoga Zakona su hitni.”

Članak 37.

(1) Na usmenu raspravu pozivaju se prisilno zadržana osoba, zakonski zastupnik, odvjetnik, voditelj odjela te po potrebi osoba od povjerenja i centar za socijalnu skrb.

(2) Za usmenu raspravu sud može, a na obrazloženi zahtjev prisilno zadržane osobe ili njezina odvjetnika mora, pribaviti pisani nalaz i mišljenje jednog od vještaka psihijatra koji nije zaposlen u psihijatrijskoj ustanovi u kojoj se nalazi prisilno zadržana osoba o tome postoje li kod te osobe teže duševne smetnje zbog kojih ona ozbiljno i izravno ugrožava vlastiti ili tuđi život, zdravlje ili sigurnost. ...

(3) Iznimno, ako zbog nemogućnosti održavanja roka iz članka 36. stavka 7. ovoga Zakona ili druge objektivne okolnosti nije moguće postupiti na način određen stavkom 2. ovoga članka, pisani nalaz i mišljenje može dati vještak psihijatar koji je zaposlen u ustanovi u kojoj se nalazi prisilno zadržana osoba, a koji nije odlučivao o njezinu prisilnom zadržavanju.

(4) Vještak psihijatar podnosi sudu pisani nalaz i mišljenje nakon što osobno pregleda prisilno zadržanu osobu.

...

(7) Sud će prisilno zadržanoj osobi, osobi od povjerenja, zakonskom zastupniku i odvjetniku te voditelju odjela dopustiti da se izjasne o svim činjenicama važnim za donošenje odluke o prisilnom smještaju i da postavljaju pitanja vještaku psihijatru i drugim osobama koje će se saslušati na raspravi.“

Članak 40.

„(1) Ako psihijatrijska ustanova utvrdi da prisilno smještena osoba treba ostati prisilno smještena i nakon isteka trajanja prisilnog smještaja određenog u rješenju suda, obvezna je najkasnije u roku od sedam dana prije isteka tog vremena predložiti sudu donošenje rješenja o produženju prisilnog smještaja.

(2) Rješenje o produženju prisilnog smještaja sud donosi po istom postupku po kojem je donio i prvo rješenje o prisilnom smještaju.

(3) Sud je obvezan rješenje o produženju prisilnog smještaja donijeti najkasnije do isteka roka prethodno određenog prisilnog smještaja.

(4) Rješenjem iz stavka 2. ovoga članka sud može produžiti prisilni smještaj osobe u psihijatrijskoj ustanovi u trajanju do tri mjeseca od dana isteka vremena određenog rješenjem o prisilnom smještaju iz članka 39. stavka 3. ovoga Zakona.

(5) Svaki daljnji prisilni smještaj može se produžiti rješenjem suda na vrijeme do šest mjeseci.“

Članak 47.

„(1) Prisilno smještena osoba otpustit će se iz psihijatrijske ustanove prije isteka vremena za koje je prisilni smještaj određen ako se utvrdi da su prestali razlozi za prisilni smještaj iz članka 27. ovoga Zakona. Odluku s obrazloženjem o prijevremenom otpustu prisilno smještene osobe donosi voditelj odjela.

PRESUDA MIKLIĆ protiv HRVATSKE

(2) Odluku o prijevremenom otpustu prisilno smještene osobe psihijatrijska ustanova obvezna je bez odgode poslati sudu koji je donio rješenje o prisilnom smještaju.

(3) Rješenje o prijevremenom otpustu prisilno smještene osobe može donijeti i sud po službenoj dužnosti ili na prijedlog prisilno smještene osobe, zakonskog zastupnika ili odvjetnika ako utvrdi da su prestali razlozi za prisilni smještaj iz članka 27. ovoga Zakona.

(4) U postupku prijevremenog otpusta iz stavka 3. ovoga članka sud će na odgovarajući način primijeniti odredbe članaka 34. do 39. i 41. do 44. ovoga Zakona.“

Članak 51.

„(1) Sud u kaznenom postupku odredit će prisilni smještaj neubrojive osobe u psihijatrijsku ustanovu u trajanju od šest mjeseci ako je na temelju mišljenja vještaka psihijatra utvrdio da postoji vjerojatnost da bi ta osoba zbog težih duševnih smetnji, zbog kojih je nastupila njezina neubrojivost, mogla ponovno počiniti teže kazneno djelo i da je za otklanjanje te opasnosti potrebno njezino liječenje u psihijatrijskoj ustanovi.

Članak 58.

„(1) Psihijatrijska ustanova obvezna je najmanje 15 dana prije isteka trajanja prisilnog smještaja neubrojive osobe u psihijatrijskoj ustanovi podnijeti nadležnom sudu obrazloženi pisani prijedlog za produženje prisilnog smještaja u psihijatrijskoj ustanovi ako i dalje postoje razlozi iz članka 51. stavka 1. ovoga Zakona.

...

(3) Prijedlog za otpust iz psihijatrijske ustanove ili za zamjenu prisilnog smještaja psihijatrijskim liječenjem na slobodi nadležnom sudu psihijatrijska ustanova može podnijeti uvijek, a prijedlog za otpust iz psihijatrijske ustanove, za zamjenu prisilnog smještaja psihijatrijskim liječenjem na slobodi ili za prestanak psihijatrijskog liječenja na slobodi neubrojiva osoba, zakonski zastupnik ili odvjetnik, jednom u šest mjeseci.“

...

Članak 59.

„(1) O prijedlogu za produženje prisilnog smještaja ili za produženje psihijatrijskog liječenja na slobodi, za zamjenu prisilnog smještaja psihijatrijskim liječenjem na slobodi, za otpust neubrojive osobe iz psihijatrijske ustanove ili za prestanak psihijatrijskog liječenja na slobodi sud odlučuje na temelju provedene rasprave primjenjujući na odgovarajući način odredbe članaka 37. do 41. ovoga Zakona.

(2) Ako sud nakon provedenog postupka utvrdi da i dalje postoje pretpostavke za prisilni smještaj neubrojive osobe iz članka 51. stavka 1. ovoga Zakona odnosno za određivanje njezina psihijatrijskog liječenja na slobodi iz članka 51. stavka 2. ovoga Zakona, donijet će rješenje o produženju prisilnog smještaja odnosno produženju psihijatrijskog liječenja na slobodi na rok do jedne godine. Svako daljnje produženje prisilnog smještaja ili liječenja na slobodi može se produžiti na rok do jedne godine ne prekoračujući rok iz članka 56. ovoga Zakona.“

45. U konačnom prijedlogu Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama iz svibnja 2014. relevantno objašnjenje članka 37. zakona glasi kako slijedi:

“... Također je propisano da sud može, a svakako mora na zahtjev osobe s duševnim smetnjama ili na zahtjev njezinog odvjetnika, odrediti neovisno vještačenje. Naime, praksa je pokazala manjkavosti u postupcima vještačenja, posebice u manjim sredinama u kojima su vještaci u pravilu i zaposlenici psihijatrijskih ustanova. U tim slučajevima može biti upitna neovisnost vještaka u konkretno provedenom vještačenju. Stoga je bilo potrebno propisati da je sud obvezan osigurati pravo osobe s duševnim smetnjama da zatraži neovisno vještačenje što je sukladno članku 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda prema kojem je kvaliteta medicinskog pregleda odlučna za zakonito provođenje sudskih postupaka te članku 5. navedene Konvencije koji propisuje da je potrebno osigurati zaštitu osoba s duševnim smetnjama od proizvoljnog donošenja odluka o njihovoj slobodi.”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 5. KONVENCIJE

46. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da je njegov prisilni smještaj u psihijatrijsku bolnicu koji je određen rješenjem Županijskog suda u Rijeci od 13. veljače 2019. predstavljao povredu članka 5. stavka 1. i članka 6. stavka 1. Konvencije. S jedne strane, sud nije odredio novo vještačenje kada je odredio nastavak njegova smještaja, a s druge strane, nije dostavio njegovoj odvjetnici mišljenje i prijedlog bolnice u Rabu prije ročišta održanog 13. veljače 2019.

47. Kao gospodar karakterizacije koja se u domaćem pravu daje činjenicama predmeta (vidi *Radomilja i drugi protiv Hrvatske* [VV], br. 37685/10 i 22768/12, stavak 114., 20. ožujka 2018.), Sud smatra da bi prigovore podnositelja zahtjeva trebalo ispitati na temelju članka 5. stavaka 1. i 4. Konvencije, koji, u mjerodavnom dijelu, glasi kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na slobodu i na osobnu sigurnost. Nitko se ne smije lišiti slobode, osim u sljedećim slučajevima i u postupku propisanom zakonom:

...

(e) ako se radi o zakonitom ... pritvaranju umobolnika...”

4. Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti sudski postupak u kojem će se brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja ili o njegovu puštanju na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.“

A. Dopuštenost

48. Sud primjećuje da ovaj zahtjev nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrđnje stranaka

(a) Podnositelj zahtjeva

49. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da domaći sudovi nisu pravilno ocijenili je li njegovo stanje zahtijevalo nastavak prisilnog smještaja u psihijatrijskoj ustanovi te da sudske odluke u tom pogledu nisu bile popraćene odgovarajućim postupovnim jamstvima. Isto tako, načela kontradiktornog postupka i jednakosti stranaka u postupku nisu bila poštovana.

50. Prijedlog za ambulantnim liječenjem podnio je 8. studenoga 2018. godine i temeljio ga je na privatnom vještačenju, kojim je utvrđeno da najvjerojatnije nije bolovao ni od kakvog duševnog poremećaja u vrijeme počinjenja kaznenih djela te da je za njegovo stanje bilo moguće liječenje u ambulantnim uvjetima. U nalazu i mišljenju navedeno je i da je, s obzirom na njegovu mladu dob i nedostatak povjerenja u osoblje bolnice u Rabu, vjerojatnije da će svoje poteškoće riješiti ambulantnim liječenjem i bliskijim odnosom s roditeljima.

51. Prema navodima podnositelja zahtjeva, nakon što je on podnio prijedlog za otpust, sud je postupio nezakonito jer je odbio odrediti novo vještačenje. Umjesto toga, neopravdano je produžio njegov prisilni smještaj pozivajući se isključivo na podneske ustanove i zanemarujući nalaz i mišljenje D.M.-a. Štoviše, drugostupanjski sud pogrešno je istaknuo da je podnositelj zahtjeva već bio podvrgnut neovisnom vještačenju od strane K.R. i D.P. zanemarujući činjenicu da su ta mišljenja bila pribavljena ranije u postupku, a ne za potrebe ročišta održanog 13. veljače 2019.

52. Konačno, podnositelj zahtjeva naglasio je da mu sud prije ročišta od 13. veljače 2019. nije dostavio očitovanje bolnice u Rabu o njegovu prijedlogu za ambulantno liječenje, kao ni protuprijedlog za produženje njegova smještaja u psihijatrijskoj ustanovi, čime je prekršio načela kontradiktornog postupka i jednakosti stranaka u postupku.

(b) Vlada

53. Vlada je tvrdila da su vještačenje podnositelja tijekom kaznenog postupka provele dvije vještakinje, koje su zaključile da boluje od teških duševnih poremećaja i da predstavlja opasnost za okolinu, zbog čega je bio opravdan njegov prisilni smještaj u psihijatrijskoj ustanovi. Podnositeljevo duševno stanje bilo je stoga pouzdano utvrđeno u trenutku određivanja prisilnog smještaja presudom kaznenih sudova.

54. Nadalje, tijekom prisilnog smještaja u bolnici, podnositelj zahtjeva bio je podvrgnut dodatnom psihijatrijskom vještačenju od strane K.R, koja je nalaz temeljila na medicinskoj dokumentaciji i osobnom pregledu podnositelja. Osim toga, tijekom cijelog razdoblja njegova prisilnog smještaja, domaćem sudu dostavljeni su i iskazi i mišljenja liječnika bolnice

u Rabu, koji su obrazložili svoj prijedlog za produženje liječenja podnositelja zahtjeva na temelju svakodnevnog praćenja podnositelja od strane cijelog tima medicinskog osoblja.

55. Vlada je naglasila da su svi vještaci uključeni u postupak jednoglasno zaključili da podnositelj predstavlja opasnost za sebe i okolinu jer je i dalje bio opsjednut žrtvom i nije imao realan uvid u svoje stanje.

56. Štoviše, tijekom cijelog spornog razdoblja domaći sud pažljivo je razmatrao primjenu blažih mjera i opravdanost daljnjeg lišenja slobode podnositelja na temelju redovitih izvještaja bolnice u Rabu o pomacima u podnositeljevu liječenju i ponašanju. Stoga je, kada je rizik od ponavljanja kaznenih djela sveden na najmanju moguću mjeru i kada su postignuti pozitivni pomaci u liječenju podnositelja zahtjeva, sud odobrio njegovo ambulantno liječenje u siječnju 2020. Međutim, zbog naknadnog pogoršanja njegova stanja, podnositelj zahtjeva ponovno je hospitaliziran nekoliko mjeseci kasnije.

57. Vlada je dalje tvrdila da je podnositelj imao puni pristup sudu sudjelovanjem i iznošenjem prijedloga i mišljenja, osobno i putem svoje izabrane punomoćnice. Imao je neposredan kontakt sa svojom izabranom odvjetnicom, koja ga je djelotvorno zastupala tijekom cijelog postupka pred domaćim sudovima, aktivno i sveobuhvatno štiteći njegove interese. Štoviše, podnositelj zahtjeva imao je mogućnost zatražiti preispitivanje zakonitosti rješenja o produženju njegova prisilnog smještaja. Usmene rasprave, kojima je prisustvovao, održavale su se u redovitim razmacima pred domaćim sudom.

58. Kada je riječ o ročištu od 13. veljače 2019., Vlada je tvrdila da je sud imao sve informacije potrebne za donošenje odluke o produženju prisilnog smještaja podnositelja zahtjeva, koje su uključivale medicinsku dokumentaciju o tijeku liječenja, izvještaje o podnositeljevu ponašanju u bolnici i tijekom terapijskih izlazaka, pisano očitovanje i iskaz bolnice u Rabu o podnositeljevu prijedlogu za ambulantno liječenje, mišljenje dr. V.T., koja prethodno nije bila uključena u odlučivanje o prisilnom smještaju podnositelja zahtjeva, i usmeno mišljenje vještakinje K.R. s ročišta održanog samo četiri mjeseca ranije. Stoga, prema mišljenju Vlade, rješenje domaćeg suda o produženju podnositeljeva prisilnog smještaja temeljilo se na „dovoljno nedavnom” psihijatrijskom vještačenju te nije bilo medicinski opravdanog razloga za određivanje novog vještačenja koje je zatražio podnositelj zahtjeva.

59. Vlada je dalje napomenula da je sud podnositelju dostavio prijedlog za produženje prisilnog smještaja i mišljenje bolnice u Rabu o podnositeljevu prijedlogu za ambulantno liječenje odmah na početku ročišta od 13. veljače 2019. Podnositelj zahtjeva i njegova odvjetnica nisu zatražili od suda odgodu rasprave kako bi proučili te materijale, već su umjesto toga raspravljali o sadržaju tih dokumenata.

60. Kada je riječ o privatnom vještačenju od strane D.M.-a, Vlada je primijetila da on nije stručnjak u području forenzike i da je bolnica u Rabu iznijela jasne argumente kojima je osporavala njegove zaključke. Domaći sud razmatrao je dva suprotstavljena mišljenja uzimajući u obzir sve dostavljene dokaze o podnositeljevu ponašanju i njegovu zdravstvenom stanju. Stoga je mogao donijeti nepristrani zaključak o suvišnosti saslušanja D.M.-a na sudu.

2. Ocjena Suda

(a) U pogledu članka 5. stavka 1. Konvencije

(i) Opća načela

61. Sud ponavlja da je člankom 5. stavkom 1. točkom (e) Konvencije dopušteno pritvaranje „duševnih bolesnika” samo kada su ispunjene i materijalne i procesne pretpostavke za takvo pritvaranje (vidi *Zagidulina protiv Rusije*, br. 11737/06, stavak 54., 2. svibnja 2013.).

62. Kada je riječ o materijalnim pretpostavkama, osoba ne može biti lišena slobode jer je „duševni bolesnik” osim ako su ispunjena tri minimalna uvjeta: kao prvo, mora se pouzdano dokazati da je osoba duševni bolesnik, odnosno istinski duševni poremećaj mora biti utvrđen pred nadležnim tijelom na temelju objektivnog medicinskog nalaza; kao drugo, duševni poremećaj mora biti takve vrste ili stupnja koji opravdava prisilno lišenje slobode; kao treće, valjanost produženja lišenja slobode ovisi o ustrajnosti takvog poremećaja (vidi *Ilseher protiv Njemačke* [VV], br. 10211/12 i 27505/14, stavak 127., 4. prosinca 2018., i *Rooman protiv Belgije* [VV], br. 18052/11, stavak 192., 31. siječnja 2019.). Prilikom odlučivanja o tome treba li osoba biti pritvorena kao „duševni bolesnik” potrebno je nacionalnim vlastima priznati određenu diskrecijsku ovlast jer je prvenstveno na nacionalnim vlastima da ocijene dokaze izvedene u određenom predmetu; zadaća je Suda da na temelju Konvencije preispita odluke tih tijela (vidi gore navedeni predmet *Ilseher*, stavak 128.).

63. Sud ponavlja da se ne može smatrati da je lišenje slobode osobe koja se smatra duševnim bolesnikom u skladu s člankom 5. stavkom 1. točkom (e) Konvencije ako je određeno, a da nije zatraženo mišljenje medicinskog vještaka. Bilo koji drugi pristup ne pruža potrebnu zaštitu od proizvoljnosti, svojstvenu članku 5. Konvencije (vidi *Kadusic protiv Švicarske*, br. 43977/13, stavak 43., 9. siječnja 2018., s daljnjim referencama). Nadalje, objektivnost medicinskog vještačenja podrazumijeva zahtjev da je dovoljno nedavno provedeno, a ocjena toga ovisi o konkretnim okolnostima predmeta pred Sudom (vidi gore navedeni predmet *Ilseher*, stavak 131., i u njemu sadržane reference).

64. Kada je riječ o procesnim pretpostavkama, izrazi „zakonit” i „u postupku propisanom zakonom” iz članka 5. stavka 1. Konvencije u biti upućuju na domaće pravo; njima se izražava potreba za usklađenošću s relevantnim postupkom na temelju tog prava. Navedeni izrazi temelje se na

pojmu poštenog i pravilnog postupka, odnosno tome da svaku mjeru kojom se osobu lišava slobode treba donijeti i izvršiti odgovarajuće tijelo i da takva mjera ne smije biti proizvoljna (vidi *M.S. protiv Hrvatske (br. 2)*, br. 75450/12, stavak 140., 19. veljače 2015., s daljnjim referencama).

65. Konačno, da bi se ispunio zahtjev iz članka 5. stavka 1. točke (e) Konvencije, postupak koji dovodi do prisilnog smještaja pojedinca u psihijatrijsku ustanovu mora nužno pružiti djelotvorna jamstva protiv proizvoljnosti s obzirom na ranjivost osoba koje boluju od duševnih poremećaja i potrebu da se iznesu vrlo važni razlozi kojima se opravdava bilo koje ograničenje njihovih prava (vidi gore navedeni predmet *M.S. (br. 2)*, stavak 147.).

(ii) *Primjena navedenih načela na ovaj predmet*

66. Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva prvotno bio lišen slobode na temelju presude Županijskog suda u Rijeci od 13. lipnja 2017. kojom je naložen njegov smještaj u psihijatrijsku bolnicu na razdoblje od šest mjeseci (vidi stavak 10 ove presude). Njegovo pritvaranje stoga je moglo biti obuhvaćeno člankom 5. stavkom 1. točkom (a) kao pritvaranje „nakon presude”, „nadležnog suda” i/ili člankom 5. stavkom 1. točkom (e) kao pritvaranje „duševnog bolesnika”.

67. S obzirom na činjenicu da je njegovo daljnje lišenje slobode produženo u dva navrata, na temelju utvrđenja domaćih sudova da podnositelj zahtjeva boluje od duševnog poremećaja i da je stoga „duševni bolesnik”, Sud smatra prikladnim ispitati prigovor na temelju članka 5. stavka 1. točke (e) (vidi *X protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 5. studenoga 1981., stavak 39., Serija A br. 46; *Putrus protiv Njemačke*, (odl.), br. 1241/06, 24. ožujka 2009.; i *Graf protiv Njemačke*, (odl.), br. 53783/09, 18. listopada 2011.).

68. Sud će prvo ispitati je li postupak koji su proveli domaći sudovi bio „propisan zakonom” kako to zahtijeva članak 5. stavak 1. Konvencije.

69. S tim u vezi Sud primjećuje da je na temelju članka 37. stavka 2. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, kada odlučuje o periodičkom produženju prisilnog smještaja osobe u psihijatrijskoj ustanovi ili njezinu prijedlogu za liječenje izvan bolnice, na obrazloženi zahtjev dotične osobe, domaći sud u pravilu obvezan pribaviti novi nalaz i mišljenje od osobe koja nije zaposlena u dotičnoj ustanovi (vidi stavak 44 ove presude). Prema članku 47. stavku 4. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, isti se postupak na odgovarajući način primjenjuje na prijedloge za prijevremeni otpust (ibid.)

70. Sud nadalje primjećuje da je člankom 37. stavkom 3. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama predviđena iznimka od obveze pribavljanja neovisnog nalaza i mišljenja u slučajevima kada to nije moguće zbog nemogućnosti održavanja roka za produženje zadržavanja osobe ili drugih objektivnih okolnosti. U takvim slučajevima pisani nalaz i mišljenje o

duševnom stanju osobe može dati vještak psihijatar koji je zaposlen u ustanovi u kojoj se nalazi prisilno zadržana osoba, pod uvjetom da taj vještak nije prethodno odlučivao o njezinu prisilnom zadržavanju (vidi stavak 44 ove presude).

71. Nije sporno da je u ovom predmetu odvjetnica podnositelja zahtjeva podnijela obrazloženi zahtjev za određivanje neovisnog vještačenja na ročištu održanom 13. veljače 2019. Prvostupanjski sud odbio je njezin zahtjev jer „postojanje pretpostavki za nastavak podnositeljeva prisilnog smještaja nije bilo dovedeno u pitanje” (vidi stavak 35 ove presude). Odgovarajući na istu tvrdnju u žalbi podnositelja, drugostupanjski sud naveo je da je podnositelj prethodno tijekom liječenja bio podvrgnut vještačenju od strane K.R. (vidi stavak 36 ove presude). Nijedno od tih objašnjenja, prema mišljenju Suda, ne opravdava činjenicu da u podnositeljevu predmetu nije zatraženo novo vještačenje, kako je propisano domaćim pravom (s tim u vezi vidi i *travaux préparatoires* Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama citiran u stavku 45 ove presude).

72. Sud nadalje primjećuje da nijedan od domaćih sudova nije objasnio zašto je bilo potrebno zanemariti jasan i obrazložen zahtjev podnositelja za određivanje novog vještačenja i provesti izniman postupak propisan člankom 37. stavkom 3. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama. Iako je točno da je prethodno rješenje o prisilnom smještaju podnositelja zahtjeva trebalo isteći 4. ožujka 2019., kao što je podnositelj zahtjeva ispravno istaknuo, Županijski sud u Rijeci imao je dovoljno vremena pribaviti novo mišljenje vještaka u razdoblju od trenutka kada je podnositelj podnio svoj prijedlog za ambulantno liječenje 8. studenoga 2018. do održavanja sudskog ročišta 13. veljače 2019. Umjesto toga, unatoč činjenici da se taj postupak smatrao hitnim prema domaćem pravu (vidi članak 13. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, citiran u stavku 44 ove presude), Županijski sud u Rijeci gotovo tri mjeseca nije poduzeo nikakve radnje povodom prijedloga podnositelja zahtjeva za otpust, a bolnici u Rabu proslijedio ga je na očitovanje tek 31. siječnja 2019. (vidi stavak 31 ove presude). Nijedan od domaćih sudova nije pokušao objasniti takvo prekomjerno odlaganje u situaciji koja je uključivala hitne domaće postupke i stroge rokove, niti Sud vidi opravdanje za takvo odlaganje.

73. Nadalje, čak i pod pretpostavkom da su ostali uvjeti za primjenu izvanrednog postupka propisani člankom 37. stavkom 3. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama bili ispunjeni, sud nije pribavio mišljenje vještaka psihijatra zaposlenog u ustanovi u kojoj je podnositelj bio smješten, a koji nije prethodno odlučivao o njegovu prisilnom zadržavanju. Doista, jedina osoba koja je dala mišljenje o potrebi za daljnjim prisilnim smještajem podnositelja zahtjeva, na kojem je Županijski sud u Rijeci u konačnici temeljio sporno rješenje od 13. veljače 2019., bila je dr. V.T., koja je postupala u ime bolnice u Rabu i koja je sudjelovala u prethodnom odlučivanju o produženju prisilnog smještaja podnositelja zahtjeva. Posebice,

ona je u ime bolnice u Rabu podnijela prijedlog za otpust podnositelja zahtjeva u veljači 2018., koji je izmijenila na ročištu održanom 19. srpnja 2018. predlažući nastavak njegova prisilnog smještaja (vidi stavke 15 i 22 ove presude), te je na ročištu održanom 22. listopada 2018. dala iskaz o dijagnozi podnositelja zahtjeva i potrebi za njegovim daljnjim prisilnim smještajem (vidi stavak 27 ove presude).

74. Sud nadalje primjećuje da su domaći sudovi, nakon što su odbili podnositeljev zahtjev za određivanje novog vještačenja, osim na mišljenju bolnice, svoje odluke temeljili na vještačenjima K.R. i D.P., koja ne samo da se prvotno nisu podudarala u pogledu podnositeljeve dijagnoze već su i u vrijeme određivanja daljnjeg prisilnog smještaja podnositelja bila stara jednu odnosno dvije godine (vidi stavke 8, 9 i 17 ove presude). U takvim okolnostima, Sud nije uvjeren da se bilo koje od tih vještačenja može smatrati i objektivnim i nedavnim u smislu sudske prakse Suda o članku 5. stavku 1. točki (e) (vidi gore navedeni predmet *Kadusic*, stavak 55.; i *Herz protiv Njemačke*, br. 44672/98, stavak 50., 12. lipnja 2003.).

75. Imajući u vidu da se na pitanje je li medicinsko vještačenje bilo dovoljno nedavno ne može odgovoriti na statički način, već to pitanje ovisi o konkretnim okolnostima predmeta pred Sudom (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, *M.B. protiv Poljske*, br. 60157/15, stavak 64., 14. listopada 2021.), Sud dodatno napominje sljedeće. Već kada se podnositeljev prisilni smještaj prvi put produžavao, žalbeni sud više je puta uputio prvostupanjski sud da pribavi novi nalaz i mišljenje (vidi stavke 21 i 26 ove presude), što potonji nije učinio u relevantno vrijeme. Iz činjenica predmeta proizlazi da su kod podnositelja zahtjeva, koji je bio vrlo mlad, prethodno bile vidljive promjene u njegovu stanju (vidi, primjerice, stavke 15 i 22 ove presude, kada je bolnica u Rabu prvi put predložila njegov otpust, a zatim produženje njegova prisilnog smještaja zbog promjene okolnosti). Štoviše, nedavno privatno vještačenje čiji je nalaz i mišljenje podnositelj zahtjeva dostavio u prilog svom prijedlogu za prijevremeni otpust upućivalo je na to da se njegovo stanje dalje razvijalo (vidi stavak 50 ove presude). U takvim okolnostima, i kako bi pribavio najtočnije informacije o duševnom zdravlju podnositelja u vrijeme kada je podnositelj podnio prijedlog za otpust, sud je trebao barem zatražiti novo medicinsko vještačenje (usporedi *Ruiz Rivera protiv Švicarske*, br. 8300/06, stavak 64., 18. veljače 2014.).

76. Zaključno, Sud primjećuje da je procjena duševnog stanja podnositelja zahtjeva u trenutku produženja njegova prisilnog smještaja u cjelini donesena u postupku koji nije bio u skladu s mjerodavnim odredbama domaćeg zakonodavstva i da se nije temeljila na objektivnom i nedavnom medicinskom vještačenju.

77. Položaj podnositelja zahtjeva u postupku koji je uslijedio dodatno je bio ugrožen zbog činjenice da za protuprijedlog bolnice u Rabu za nastavak prisilnog smještaja, ni za mišljenje te bolnice o njegovu prijedlogu za otpust

od 7. odnosno 8. veljače 2019. nije saznao prije ročišta od 13. veljače 2019. (vidi stavke 32 i 33 ove presude).

78. Gore navedeni postupovni propusti uklanjaju potrebu da Sud ispita jesu li nacionalna tijela ispunila materijalnu pretpostavku za prisilni smještaj podnositelja zahtjeva dokazujući da je njegovo duševno stanje zahtijevalo daljnje lišenje slobode (vidi gore navedeni predmet *M.S. (br. 2) protiv Hrvatske*, stavak 161.).

79. Stoga je došlo do povrede članka 5. stavka 1. u ovom predmetu.

(b) Članak 5. stavak 4. Konvencije

80. Podnositelj zahtjeva prigovorio je i da mu sud nije dostavio dva ključna podneska bolnice u Rabu, čime je prekršio načela kontradiktornog postupka i jednakosti stranaka u postupku.

81. Uzimajući u obzir svoja gore navedena utvrđenja na temelju članka 5. stavka 1., u kojima je uzeo u obzir činjenicu da podnositelju nisu bila dostavljena dva podneska bolnice u Rijeci prije ročišta održanog 13. veljače 2019. (vidi stavak 77 ove presude), Sud smatra da nije potrebno odvojeno ispitivati je li u ovom predmetu došlo i do povrede članka 5. stavka 4.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

82. Člankom 41. Konvencije predviđeno je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

83. Podnositelj zahtjeva nije podnio zahtjev za pravednu naknadu. Sud stoga smatra da nema potrebe dosuditi mu bilo kakav iznos po toj osnovi.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 5. stavka 1. Konvencije;
3. *presuđuje*, da nije potrebno odvojeno ispitivati prigovor na temelju članka 5. stavka 4. Konvencije;

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 7. travnja 2022. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

PRESUDA MIKLIĆ protiv HRVATSKE

Renata Degener
Tajnica

Marko Bošnjak
Predsjednik

© 2022 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakтуру istoga